

Zitierhinweis

Pánek, Jaroslav: Rezension über: James R. Palmitessa (ed.), *Between Lipany and White Mountain. Essays in Late Medieval and Early Modern Bohemian History in Modern Czech Scholarship*, Leiden: Brill, 2014, in: *Český časopis historický*, 2015, 2, S. 572-573, DOI: 10.15463/rec.1189737652

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

Raný novověk

James R. PALMITESSA

(ed., with an Introduction
and Bibliography)

***Between Lipany and White Mountain.
Essays in Late Medieval and Early
Modern Bohemian History in Modern
Czech Scholarship*** (= Studies
in Central European histories), vol. 58,
ISSN 1547-1217.

Translated by Barbara Day and Christo-
pher Hopkins. Leiden-Boston, Brill 2014,
XIX + 365 s., ISBN 978-90-04-27757-1.

Zásluhou Jamese R. Palmitessy, docenta historie na Western Michigan University v Kalamazoo, vyšla pozoruhodná antologie kratších textů k českým dějinám 15.–17. století. Příčiněním editora se stala 58. svazkem prestižní řady *Studies in Central European Histories*, vydávané proslulým nakladatelstvím Brill. Už samotná tato skutečnost je velkou službou české historiografii, neboť nově přeložené texty přibližuje i té části odborníků, kteří nikdy nesáhnou po česky psané literatuře a s velkou pravděpodobností ani po publikacích, jež vydávají v západních jazycích naše vědecké instituce.

James Palmitessa za svého delšího studijního pobytu v Praze dobře zvládl češtinu a spolehlivě se zorientoval v české historii přelomu středověku a novověku, stejně jako v příslušné části dějepisectví. Získal také smysl pro historická témata, která z oblasti vědy přesahují do širšího společenského povědomí a jsou zpřítomňována aktuálními diskusemi. Tato znalost se odráží v editorově rozsáhlé úvodní studii, která zajímavým způsobem zasvěcuje amerického a západoevropského čtenáře do starších českých dějin a do jejich odra-

zu v moderní historiografii. Pokouší se nastínit hlavní témata české minulosti od pravěku až po dobu Komenského, historiografické perspektivy při nazírání na tuto minulost, periodizaci a pojetí této části českých dějin v klasických pracích i v publikacích z období po druhé světové válce a posléze po roce 1989. Detailně zasvěcený editor na jedné straně vystihuje proměny české historiografie s důrazem na směřodatná díla, zároveň si ale všímá probíhajících diskusí a peripetií (například aféry Františka J. Holečka). Pro geograficky vzdáleného čtenáře vytváří obraz, který ho svou barvitostí a komparabilním potenciálem může zaujmout i tehdy, když postrádá bližší vztah k bohemikální tematice.

Hlavní část knihy tvoří dvanáct textů, původně článků nebo knižních kapitol, jež autor vždy uvádí stručnou charakteristikou autora a bibliografickými údaji o originálním zveřejnění. Ačkoli Palmitessovou badatelskou doménou se staly dějiny raně novověké hmotné kultury, v antologii volil texty z dějin politiky, náboženství, idejí, kultury, každodennosti, etnicity, demografie či kriminality, a to se zřetelem k šlechtě, církvi, měšťanstvu i poddaným. Antologii otvírá studie Roberta Kalivody o vyústění husitství v době předbělohorské a pobělohorské a završuje ji stať Lenky Bobkové o exulantech z časů třicetileté války. Dalšími tématy se stala problematika rozděleného národa z knihy Františka Šmahela *Idea národa v husitských Čechách*, národnostní a jazykové rozpory v prostředí českých františkánů-observantů (Petr Hlaváček), působení místodržitele Ferdinanda Tyrolského a jeho dvora (Václav Bůžek), „česká otázka“ v 16. století (František Kavka – Anna Skýbová), osobnost Polyxeny z Pernštejna (z knihy Josefa Janáčka *Ženy české renesan-*

ce), otázka náboženské tolerance či koexistence (Josef Válka), sexuální delikvence před městským soudem (Petr Kreuz), politické myšlení a knihovna Karla staršího ze Žerotína (Tomáš Knoz), proměny barokních náboženských bratrstev (Jiří Mikulec) a migrace jihočeského obyvatelstva před třicetiletou válkou a po ní (Josef Grulich – Hermann Zeitlhofer).

Jak je zřejmé, pořadatel antologie neshledával pouze širší zobecňující témata, jaká nabízejí zejména texty R. Kalivody, F. Šmahela a J. Války, ale vybíral si také inspirativní historické osobnosti a jednotliviny příznačné pro české země nebo střední Evropu. V tučtu statí nemohl zachytit zdaleka vše podstatné, co nabízí česká historiografie posledních desetiletí, ale ve výběru uplatnil určitý rytmus ve střídání textů zaměřených jednak na problémy, jednak na konkréta, což je přístup schopný přiblížit bohemikální tematiku širšímu čtenářskému okruhu. Zároveň uplatňoval záměr uvést do anglofonního prostředí především ty autory, kteří – až na výjimky – neměli mnoho příležitosti publikovat v USA či ve Velké Británii. Některým dalším českým historikům věnoval o to větší pozornost ve své úvodní studii a více než třicetistránkové bibliografii, která podává poměrně reprezentativní výběr z literatury k českým dějinám pozdního středověku a raného novověku.

Kniha opatřená mapou zemí České koruny, chronologickou tabulkou, česko-německo-polským konkordančním slovníčkem toponym (žel poněkud neúplným), překladatelskou poznámkou a rejstříkem je svědectvím o erudici a pečlivosti editora i obou překladatelů. Zasluhou amerického bohemisty se západním zájemcům otvírá další příležitost k poznání starších českých dějin. Její výhodou je, že na rozdíl od pře-

ložených českých monografií, vzácně vycházejících v USA a Anglii, umožňuje poznat širší tematické a názorové rozpětí soudobého českého dějepisectví.

Jaroslav Pánek

Gerhard AMMERER –

Gerhard FRITZ (Hrsg.)

Die Gesellschaft der Nichtsesshaften.

Zur Lebenswelt vagierender Schichten

vom 16. bis zum 19. Jahrhundert

Affalterbach, Didymos-Verlag 2013, 248 s., ISBN 978-3-939020-82-0.

Sborník je výsledkem konference, která se uskutečnila roku 2011 v Rothenburgu ob der Tauber. Účastníci se jí referenti ze sedmi evropských zemí. Jedním z hlavních cílů bylo ukázat v duchu bádání posledních dvou desetiletí, že neusedlé skupiny obyvatelstva netvořily subkulturu existující samu pro sebe, ale byly rozmanitými způsoby integrovány do každodenního světa usedlých obyvatel. Publikované příspěvky přitom jasně odkazují k tomu, že neusedlé vrstvy není možno vnímat jako nějakou jednolitou skupinu. Tak je ostatně nenahlíželo ani usedlé obyvatelstvo ve zkoumaném období, pro něž byla zřejmě jediným společným konstituujícím znakem právě neusedlost.

Sborníkem se jako hlavní téma vine snaha přiblížit specifické sociokulturní prostředí života na cestách, a to včetně charakteristiky různých strategií přežití a utváření sociálních sítí. V souladu s vývojem dosavadního bádání se pozornost i nadále klade na postižení rozdílů mezi psanou normou a každodenní realitou i na hledání příčin tohoto stavu. Někteří autoři dokonce hovoří v tomto ohledu o „ztroskotání raně moderního státu“.